

Co nabízí Profil Škola²¹

ŠKOLA **21**

Co nabízí Profil Škola²¹

Každá škola se dnes vybavuje moderními informačními a komunikačními technologiemi a navštěvují ji žáci, kteří je vlastní. Proto je třeba každý den řešit otázku, jak tyto technologie využívat. Je jasné, že nestačí moderní vybavení a rychlé připojení k internetu pouze vlastnit a případně se s ním chlubit návštěvám. Kudy ale vede cesta k jejich efektivnímu využití a začlenění do výuky a života školy? Na to není snadné odpovědět.

Stále naléhavěji se ukazuje, že základem úspěšného rozvoje školy v oblasti informačních a komunikačních technologií je strategické řízení a plánování procesu začleňování ICT do života školy. Profil Škola²¹ nabízí nástroj, který toto řízení a plánování v mnohém usnadňuje. Můžete se jím nechat vést, může vás inspirovat, v každém případě vám nabízí pomoc, jak ušetřit čas, energii i peníze.

Profil Škola²¹ je navržen tak, aby vám pomohl strukturovaně vyhodnotit vaši současnou situaci a strategicky naplánovat další postup v rozvoji školy v oblasti ICT. Snáze a s nadhledem si uvědomíte, do jakých oblastí ICT v životě školy zasahují, uvidíte souvislosti mezi nimi a díky tomu lépe naplánujete svoje další kroky. Jednotlivá hodnocení i plány si můžete v on-line aplikaci Profil Škola²¹ ukládat a s odstupem času se k nim vracet a kontrolovat svůj postup.

Profil Škola²¹ - nástroj změny

Profil Škola²¹ je autoevaluační nástroj, který pomůže škole nastoupit cestu proměny do podoby moderní organizace připravující žáky na život v 21. století.

Umožní každé škole:

- zjistit, kde se na této cestě nachází
- určit, kam chce na této cestě dojít
- stanovit, jak se do stanoveného cíle dostane

Nemá smysl, aby se tento autoevaluační nástroj pokoušel použít někdo, kdo je přesvědčen, že úkolem školy je ctít tradiční hodnoty a používat výhradně osvědčené postupy.

Principy proměny jsou obecně platné pro každou změnu činností libovolné organizace. Proto každý, kdo bude chtít tento nástroj uplatnit, musí počítat se změnami, které budou mít dopad na život celé školy. Rovněž je nutné pochopit vliv, který má rozvoj moderních technologií na vývoj celé společnosti.

Technologie ovlivňují nejen společnost, ale i vlastní výukový proces. S jejich pomocí lze učit jinak – a mnohdy i lépe. Konečný výsledek je přitom závislý daleko více na učitelích než na technologiích. Jisté ovšem je, že dobrý učitel s technologiemi dosáhne lepších výsledků než dobrý učitel bez technologií. Profil Škola²¹ je tu právě pro ty školní kolektivy, které se dobrovolně rozhodnou nastoupit cestu inovačních změn akcelerovaných zaváděním ICT do všech oblastí chodu školy.

Jisté je, že dobrý učitel s technologiemi dosáhne lepších výsledků než dobrý učitel bez technologií.

Nemá smysl, aby se tento autoevaluační nástroj pokoušel použít někdo, kdo je přesvědčen, že úkolem školy je ctít tradiční hodnoty a používat výhradně osvědčené postupy.

Jedná se vlastně o řízený proces transformace, který má stejná pravidla jako zavádění jakékoli jiné inovace. Postup osvojení takové inovace lze zkoumat na různých úrovních. Probíhá u jednotlivých učitelů, u vzdělávacích programů i na úrovni celé školy. A právě tuto úroveň Profil Škola²¹ mapuje. Vývoj od nejnižšího stadia (škola problematiku technologií neřeší) k nejvyššímu (škola technologie dokonale integruje) je popsán ve čtyřech fázích:

1. Začínáme
2. Máme první zkušenosti
3. Nabýváme sebejistoty
4. Jsme příkladem ostatním

Výhody využití Profilu Škola²¹

*Začínáte?
Máte první zkušenosti?
Nabýváte sebejistoty?
Jste příkladem ostatním?*

- budete schopni společně rozvíjet vizi vaší školy
- stanovíte si priority a reálné cíle
- naplánujete si opatření, která vaši školu posunou na vyšší úroveň
- budete účelně investovat do technologií
- zapojíte do rozvoje školy pedagogy i správní zaměstnance, žáky, rodiče, zřizovatele i místní komunitu
- získáte cenný podklad pro autoevaluaci školy
- porovnáte svou školu s ostatními

1. fáze vývoje

Začínáme

Ve škole existuje povědomí o vlivu technologií na vlastnosti žáků, na výukové postupy i na výsledky edukační (výukové i výchovné) činnosti. Formálně byl vytvořen vlastní školní vzdělávací program (ŠVP), ale vše se zatím ze setrvačnosti dělá víceméně jako dřív.

Počítače slouží k vyřizování administrativy, ve výuce nanejvýš k ukládání a tisku statických výukových materiálů. Škola má počítačovou učebnu, která slouží k výuce informatiky, ale její využití ostatními učiteli je sporadické. O údržbu technických zařízení se stará externista. Informatika je chápána jako zcela samostatný předmět a informatik nemá zájem si přidělovat práci pomocí ostatním učitelům.

U žáků převládá názor, že ve škole dělají věci, které nebudou v životě potřebovat. Učitelé většinou nespolupracují a technologií se bojí, mají však blíže neurčený zájem tento stav změnit. Vedení školy se otázkou ICT zabývá jen okrajově.

2. fáze vývoje

Máme první zkušenosti

Ve škole se vytvořila sice malá, ale aktivní skupinka učitelů, kteří se s podporou vedení snaží technologie integrovat do výukových postupů. Byla zavedena funkce ICT koordinátora, který má v náplni práce pomoc ostatním.

Většina učitelů se snaží zdokonalovat v ovládnání počítačů, a proto se účastní vhodných kurzů. Postupně se všichni dostávají minimálně na úroveň běžných uživatelů, tj. jsou schopni vyhledávat potřebné informace (např. nejnovější zprávy, počasí, TV program apod.) a používají e-mail. Někteří učitelé své hodiny realizují v počítačové učebně nebo s pomocí interaktivní tabule – především tak, že aplikují hotové výukové programy či materiály. Učitelé si vzájemně předávají informace o vhodnosti různých postupů, při kterých se technologie využívají.

Žáci mají možnost některé výukové materiály používané ve škole získat v digitální podobě a mohou s nimi pracovat i doma. Práce na počítači je pro ně zpestřením jinak často nudné školní práce. Není zcela běžné uplatnění technologií při realizaci projektově orientované výuky. Učitelé začínají ICT využívat ke spojení mezi sebou i s rodiči. Vedení se snaží využití technologií plánovat a integrovat ho do vize budoucího vývoje školy.

3. fáze vývoje

Nabýváme sebejistoty

ICT jsou začleněny do ŠVP, do plánu rozvoje i do vize školy. Většina učitelů považuje technologie za nedílnou součást své práce a zajímá se o to, jak je při plnění výukových cílů školy používat co nejlépe.

Ve škole existuje tým, jehož členové spolupracují, navzájem si pomáhají a dosahují stále lepších výsledků. K vlastnímu zdokonalování využívají on-line zdroje i mimoškolní kontakty. Nespokojují se s pouhým stahováním hotových výukových materiálů, ale snaží se získané materiály upravovat nebo vytvářet pro svou specifickou potřebu nové.

Žáci stále častěji používají technologie i při běžných každodenních výukových činnostech – pracují na projektech, vyhledávají relevantní informace, zpracovávají vlastní produkty a ukládají si je do osobního portfolia.

Škola se aktivně prezentuje na internetu, a získává tak zájem veřejnosti. Rodiče mají možnost seznámit se s výsledky svých dětí on-line. Výuka je podporována vhodným systémem řízení (LMS – Learning Management System, např. Moodle) a učitelé jsou vedeni k tomu, aby s jeho pomocí realizovali část výukových aktivit. V tomto prostředí je možné dělat domácí úkoly, opakovat látku apod. Každý může postupovat svým tempem – dochází tedy k posílení individualizace výukového procesu. Kontakty učitelů s žáky i rodiči on-line se stále prohlubují.

4. fáze vývoje

Jsme příkladem
ostatním

Škola jako celek dospěla k plné integraci technologií ve všech oblastech svého působení. Znamky využití ICT jsou všudypřítomné (charakteristické je vybavení 1:1, tedy co žák, to počítač). Naprostá většina učitelů umí vybrat aktuálně nejvhodnější technologický nástroj i postup a aplikovat ho tak, aby maximálně plnil výukové cíle a budoval potřebné kompetence pro život v 21. století. Technologie jsou využívány též k ověřování výukových výsledků.

Členové učitelského sboru se pod vedením koordinátora ICT snaží spolupracovat a své schopnosti v oblasti technologií stále zdokonalují. Využívají k tomu nejen osobní kontakty, ale i spojení on-line. Škola je otevřená svému okolí – informace a podněty nejen přijímá, ale i vydává. Učitelé se např. zapojují do on-line profesních sítí, ve kterých se kontaktují nad rámec své školy, sdílejí s ostatními své nápady a poskytují jim vlastní produkty k volnému využití. Stále více se snaží podchycovat i mimoškolní činnost svých žáků tak, aby byla co nejvíce v souladu s výukovými cíli i s vizí školy.

Žáci jsou aktivně zapojeni do výukových činností, které jsou v maximální míře propojovány s praxí, a tak je na první pohled zřejmé, proč se vykonávají. Aplikace technologií umožňuje dosáhnout maximální individualizace výukového procesu tak, aby každý žák mohl uplatnit své vlastní nadání. Mizí rozdíl mezi formou využití technologií ve škole a mimo ni.

Přehled oblastí Profilu Škola²¹

Řízení a plánování

vize školy

Vize školy představuje kolektivního ducha, který dává smysl existenci školy jako celku a má zřetelné cíle, které by se měly soustavně naplňovat. Je důležité, jaké mají technologie postavení v této vizi.

ICT plán

ICT plán je existující specializovaný dokument, který popisuje budoucí vývoj využití technologií ve škole. První úroveň přibližně odpovídá tomu, co bylo pod pojmem ICT plán požadováno již v rámci Státní informační politiky ve vzdělávání (SIPVZ). Mnoho škol dosud takový plán, který pracuje hlavně s počty počítačů, rychlostí sítě a s názvy programů, vytváří. Předpokládá se, že bude úzce svázán s plánem vývoje celé školy a že bude na vhodném místě (třeba jako součást ŠVP) popsáno využití technologií k jednotlivým výukovým aktivitám. Na nejvyšší úrovni nesmí být ICT plán školy jen formální záležitostí, ale musí být celou komunitou naplňován.

Jste-li přesvědčeni, že popsaným vývojem prochází i vaše škola, je Profil Škola²¹ určen právě vám. Přináší pro každou fázi celou řadu konkrétních indikátorů, a to v pěti různých oblastech. Zařazením vaší školy do některé ze čtyř fází u každého indikátoru si ujasníte, v jakém stadiu se nacházíte a kam by měl váš vývoj dál směřovat.

Přehled oblastí Profilu Škola²¹

ICT ve výuce

Tato položka popisuje požadavky, které vedení školy uplatňuje vůči učitelům v oblasti osvojení technologických znalostí. Stanoví, jestli je vyžadována pouze schopnost ovládnutí počítačů nebo komplexní inovace výukových metod. Ta na nejvyšší úrovni dospívá až k individualizaci výukového procesu u všech žáků.

uznání přijaté strategie

Vývoj se ubírá od čistě restriktivních opatření na první úrovni k úplnému inovativnímu využití technologií celou školní komunitou (žáci, učitelé, vedení školy, rodiče) na úrovni nejvyšší.

specifické vzdělávací potřeby

Tento indikátor sleduje především činnost vedení školy. Vyvýjí se od přístupu stejného ke všem žákům přes nahodilý, nekoordinovaný přístup k těm, kteří vyžadují zvláštní péči, až k cílenému vyhledávání problematických případů (např. pomocí zapojení technologií do ověřování výsledků vzdělávání). Vrcholem je celková individualizace výukových postupů, které dovolují specifický přístup ke každému žákovi.

Přehled oblastí Profilu Škola²¹

ICT ve školním vzdělávacím programu

porozumění učitelů

Je důležité si uvědomit, jaké jsou vrcholné schopnosti učitele, který si práci s technologiemi plně osvojil. Musí pro něj být nástrojem otevřených možností a musí být schopen optimálně používat nejnovější známé postupy.

příprava ŠVP

Na počátku jsou ICT ve škole vnímány jako nezávislá samostatná problematika. V nejvyšší fázi učitelé chápou, že se jedná o nedílnou součást jejich výukových aktivit, kterou je třeba si plánovat.

učitelé

Vývoj vede přes technické zvládnutí práce s technologiemi ke změně výukových postupů, do kterých jsou plně integrovány technologie. Výsledkem je individualizace výuky, tj. vlastní cesta každého žáka za poznáním. Technologie jsou využívány podobně jako v mimoškolním prostředí na podporu výukové spolupráce žáků.

žáci

Úspěšné dosažení nejvyšší příčky není možné bez zapojení rodičů a vybudování komunity, kterou sjednocuje vize školy.

specifické vzdělávací potřeby

Indikátor má sice stejný název jako jiný, který se nachází v oblasti Řízení a plánování, ale není totožný. Zde se jedná o aktivity převládající většiny učitelů. Vývoj se ubírá od shodného přístupu ke všem žákům přes nahodilý nekoordinovaný přístup k těm, kteří vyžadují zvláštní péči, až k cílenému vyhledávání problematických případů. Vrcholem je celková individualizace výukových postupů, která učiteli umožní specifický přístup ke každému žákovi.

Přehled oblastí Profilu Škola²¹

Profesní rozvoj

zapojení učitelů

Indikátor odráží skutečnost, že se dnes znalosti potřebné k výkonu učitelského povolání dynamicky mění – a u ICT to platí dvojnásob. Soustavný profesní rozvoj je proto naprosto nezbytný.

plánování

V první fázi každý učitel dělá, co sám chce, a snaží se vyniknout. V nejvyšší fázi potom všichni členové učitelského sboru spolupracují a navzájem si pomáhají, a to nejen v oblasti ICT. Jejich hlavním cílem je naplnění společné vize.

zaměření

Je důležité si ujasnit, co se skrývá pod pojmem „školení zaměřené na využití ICT ve vzdělávání“. Cílem je osvojit si schopnost vhodně využívat technologie jako nástroj otevřených možností, což je vždy spojeno se změnou výukových metod. Je třeba si dát pozor na nabídky některých komerčních firem. V některých případech totiž nabízejí školení, jejichž cílem je především zajistit závislost učitelů na jejich produktech.

sebedůvěra

Přístup učitelů se vyvíjí od počáteční nedůvěry a obav z ICT až k pevné sebedůvěře a schopnosti využít možnosti ICT ke prospěchu žáků. Je to cesta nesnadná, ale možná a také nutná.

neformální způsoby profesního rozvoje

Je mimořádně důležité, aby učitelům, kteří nemají důvěru k ICT, pomohli kolegové, kteří jsou ve vývoji o něco dále. Aby problém vzal za svůj celý učitelský sbor a řešil jej společně.

Přehled oblastí Profilu Škola²¹

Integrace ICT do života školy

dostupnost ICT

V počáteční fázi jsou specializované učebny používány hlavně pro výuku informatiky. Následuje vybavení některých učeben interaktivní tabulí nebo alespoň počítačem s přístupem na internet a dataprojektorem. Cílovým stavem je plně vybavení učitelů i žáků 1:1 (každý má k dispozici vlastní počítač). K tomuto cíli se tak jako tak nezadržitelně a samovolně blížíme.

využití ICT

U tohoto indikátoru je nutné si uvědomit, jak by mělo „využívání ICT mimo výuku informatiky“ vypadat. Nestačí aplikovat jen tzv. instruktivní způsob využití technologií, který je charakteristický užíváním drilovacích cvičení a testů (i když i ty mají ve výuce své místo). Je důležité klást důraz i na způsob konstruktivní, který více odpovídá modernímu pojetí a je možno s ním dosahovat hlavní výukové cíle školy 21. století.

metodická podpora učitelům

Není důležité, jestli je pracovník, který je pověřen pomocí ostatním učitelům s využitím ICT, nazýván koordinátorem nebo metodikem. Důležité je, zda má pro tuto činnost kvalifikaci a dostatečný prostor. Mimoto musí vedení školy smysluplnou implementaci ICT do všech výukových aktivit výrazně podporovat.

prezentace školy na internetu

Nestačí předávat veřejnosti o škole statické informace, které vytvořilo vedení školy a na web je umísťuje většinou jeden pověřený pracovník (informatik). Na tvorbě a publikování podpůrných materiálů a výstupů z výuky se musí podílet celá školní komunita.

e-learning

Škola blízké budoucnosti bude realizovat celou řadu aktivit on-line. Na počátku učitelé žákům předávají jednotlivé materiály aktuálně použité ve výuce prostřednictvím internetu, pak se využívá vhodný LMS (např. Moodle) a buduje se systémová on-line podpora prezenčně vyučovaných předmětů, v nejvyšší fázi následuje převedení části výuky do distanční formy. Vrcholem je všointegrovaný systém řízení celé školy, který spojuje výukovou činnost školy s administrativou.

Přehled oblastí Profilu Škola²¹

spojení školy s vnějším světem

Moderní výukové postupy jsou nepředstavitelné bez komunikace s širším okolím školy. Cílem je vyvolat aktivní zájem okolí o dění ve škole a jeho zapojení do výukových aktivit.

projekty

Právě projektové metody práce umožňují dospět v Bloomově taxonomii výukových cílů k vyšším příčkám. Jsou v souladu se záměry rámcových vzdělávacích programů (RVP) a naplňují výukové cíle školy 21. století.

zapojení žáků

Tento indikátor sleduje, zda žáci pociťují významný rozdíl mezi využíváním ICT ve školním prostředí a mimo ně. V nejvyšší fázi jsou tyto rozdíly zcela eliminovány.

Přehled oblastí Profilu Škola²¹

ICT infrastruktura

plán pořizování ICT

Indikátory oblasti ICT infrastruktura patří hlavně do kompetence vedení a školního ICT koordinátora. Většina z těchto indikátorů (a tento především) sleduje, zda existuje provázanost ICT s celou činností školy.

LAN a internet

Správa školní počítačové sítě se s rozvojem ICT stále více zabývá pouhým zajišťováním přístupu do internetu. S rozvojem mobilních zařízení se prosazuje tzv. „cloud computing“. To znamená, že služby serverového typu jsou realizovány mimo vlastní školní zařízení (např. Google Apps). Škola se tedy plně může soustředit na vzdělávací otázky využívání technologií.

technická podpora

Úkolem technické podpory je udržovat zařízení v chodu a zajišťovat jeho další rozvoj. Naproti tomu metodická podpora využití technologií je zaměřena na výuku všech předmětů (viz oblast Integrace ICT do života školy – metodická podpora). Pokud není možné technickou a metodickou podporu oddělit, je třeba hlídat, aby byly obě řádně naplňovány.

digitální učební materiály

Činnost ideální školy 21. století je založena na těsné spolupráci učitelů nad rámec vlastní školy. Taková komunita je schopna nacházet pro různé výukové účely vždy ty nejvhodnější materiály, ať už komerční, či volně dostupné, a zavádí neúčinnější výukové postupy.

úroveň ICT vybavení

Vybavení 1:1 (každý žák má k dispozici počítač) se stává zvolna samozřejmostí. Je ovšem mimořádně důležité si uvědomit, že mnoho výukových aktivit nevyžaduje využití technologií všemi žáky zároveň.

softwarové licence

Etickou výchovu nelze realizovat ve škole, kde existuje na počítačích nelegální software. Je nezbytné hledat možnosti, jak pro výukové účely využívat volně dostupný software i volně dostupné výukové materiály. Všichni by měli znát licenční pravidla Open Source a Creative Commons.

Deset prvních kroků na cestě stát se moderní školou a příkladem ostatním

***Zdokonalte svoji
školu vhodným
využitím
technologií!***

Jak začít

1. Rozhodněte, kdo celý proces zpracování Profilu Škola²¹ povede (může to být ředitel školy, ICT koordinátor nebo zástupce ředitele) a kdo další by měl být zapojen (celý učitelský sbor, strategický tým nebo zvláštní tým pro každou oblast).
2. Naplánujte si, kolik času zpracování Profilu Škola²¹ věnujete a zda je možné ho propojit s jinými činnostmi.
3. Začněte hodnocením jedné nebo jen několika oblastí v Profilu Škola²¹.

Co řešit

4. Zpracujte Profil Škola²¹ a spolupracujte přitom nejlépe se všemi zúčastněnými stranami: pedagogy i správními zaměstnanci, žáky, rodiči, zřizovatelem i místní komunitou.
5. Sdělte pomocí Profilu Škola²¹ ostatním, co u vás funguje dobře a kde je prostor pro zlepšování.
6. Přemýšlejte o tom, jak bude vaše škola prostřednictvím ICT informovat o žácích a jejich výsledcích. Zvažte, jak můžete využívat technologie k zapojení rodičů a širší veřejnosti do života školy.
7. Hledejte zdroje financování ICT a služeb v projektech, grantech, spolupraci s firmami či ve spojení s místním úřadem nebo zřizovatelem.
8. Umožněte a podporujte profesní rozvoj učitelů, aby byli schopni využívat technologie ve výuce.
9. Vytvářejte si akční plány a s jejich pomocí motivujte lidi k dosahování vytčených cílů.
10. Využívejte on-line nástroj na adrese skola21.rvp.cz. Získáte přehled o tom, v jakém stadiu se vaše škola nachází, budete si moci plánovat další kroky a srovnávat se s ostatními školami, které jdou stejnou cestou.

Profil Škola²¹

<http://skola21.rvp.cz>

Metodický portál

<http://rvp.cz>

Učitelský spomocník

<http://www.spomocnik.cz>

- Katalog výukových aktivit podle modelu TPCK
- Difuze technologií ve škole 21. století
- Doporučení evropského ICT clusteru
- Technologiemi posílená individualizace výuky
- Popis technologických dovedností učitelů
- Katalog výukových aktivit podle modelu TPCK
- Cesta modelu TPCK do praxe
- Donedávna nemyslitelné je dnes běžné!
- Netolerujeme počítačově negramotné učitele!
- Vliv technologií na inovaci výukových metod
- Pět klíčových kompetencí školního koordinátora technologií
- Bloomova taxonomie v digitálním světě
- Škola jako digitální vzdělávací farma

ICT ve škole

<http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=1947>

ICT ve výuce

- Abeceda ICT ve vzdělávání ve 140 znacích
aneb Kdybychom měli víc času, napsali bychom to kratší
- Rozhovor s vizionářem
- Výzkum STEPS – Study of the Impact of Technology in Primary Schools
- Metodický portál
- eTwinning – spolupráce žáků partnerských škol v Evropě

Personální podmínky

- Další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti ICT
- ICT metodik, ICT koordinátor

Ekonomické ukazatele, materiální vybavení a služby

- Web 2.0
- Připojení k internetu
- Jednoduše na školní web
- Projektové řízení ve škole
- Školní informační systémy
- Koncept 1:1 – notebook pro každého žáka – skrývá mnohá úskalí
- Školní WiFi síť – jak a proč
- Softwarové licence vhodné pro použití ve školním prostředí
- Licencování produktů společnosti Microsoft pro školy

Projekt Cesta ke kvalitě

- pomoc s vlastním hodnocením škol

<http://www.nuov.cz/ae>

Co nabízí Profil Škola²¹

Kolektiv autorů

Vydal: Výzkumný ústav pedagogický v Praze

Tisk: Studio Trinity, Dolní Novosadská 65A,

779 00 Olomouc

Grafické zpracování: Jitka Arazimová

Místo a datum vydání: Praha, listopad 2010

Vydání první

ISBN 978-80-87000-40-3

<http://skola21.rvp.cz/>